

synevo
LABORATORIA MEDYCZNE

SYNEVO sp. z o.o.

ul. Gdecka 3B
04-137 Warszawa
Tel. 22 495 90 20
Fax 22 612-40-74

Materiał prasowy

Warszawa, 5 czerwca 2017 r.

Medycyna pracy w ocenie narażenia na czynniki biologiczne

dr n. med. Andrzej Marszałek

dyrektor medyczny Laboratoriów Synevo

Jednym z elementów dbałości o zdrowie, tak nasze, jak i przyszłych pokoleń, jest ochrona środowiska, w którym żyjemy. Dbłość o nie odbywa się na różnych poziomach: globalnym, krajowym i, chyba najważniejszym, indywidualnym. Nasze własne postępowanie, chociażby najprostsza segregacja śmieci, oszczędzanie wody, używanie bezpiecznych form uzyskania energii, wykorzystanie komunikacji zbiorowej to obszary, w których mamy jeszcze dużo do zrobienia. Świadomość jednak wzrasta i nikogo już nie dziwi dentysta zakładający rękawice, czy używający przyłbicy. To przykład dbałości o zdrowie własne i pacjentów.

W Polsce istotnym elementem oceny narażenia na czynniki biologiczne jest medycyna pracy. To właśnie tutaj zostały opisane i zakwalifikowane do poszczególnych grup czynniki biologiczne oraz dziedziny, w których dochodzi do narażenia na nie. Wśród nich wyróżnia się: gospodarkę ściekami, gospodarkę odpadami, instalację urządzeń klimatyzacyjnych, produkcję artykułów spożywczych, biotechnologię, rolnictwo i leśnictwo, biblioteki i archiwa, służbę zdrowia, weterynarię, ale także działalność naukowo-badawczą.

Jednym z najskuteczniejszych działań zapobiegających wpływowi szkodliwych czynników środowiskowych na zdrowie są badania profilaktyczne. Obejmują one zarówno badanie lekarskie, jak i szereg analiz dodatkowych. Zasady postępowania zostały opisane w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie przeprowadzania badań lekarskich pracowników, zakresu profilaktycznej opieki zdrowotnej nad pracownikami oraz orzeczeń lekarskich wydawanych do celów przewidzianych w Kodeksie pracy. Przedstawiono w nim czynniki szkodliwe lub uciążliwe oraz analizy pomocnicze w układzie badań: wstępne, okresowe i końcowe (ostatnie badanie okresowe).

W pierwszej grupie ujęto czynniki fizyczne: hałas, ultradźwięki, promieniowanie różnego rodzaju, oświetlenie, a nawet mikroklimat. Druga grupa obejmuje pył przemysłowy, trzecia zaś czynniki toksyczne. W czwartej i piątej grupie znajdziemy odpowiednio czynniki biologiczne i inne (niesklasyfikowane wcześniej), natomiast szóstą grupę to praca bez określonego czynnika narażenia.

Najliczniejszą pod względem liczby czynników jest niewątpliwie grupa trzecia, czyli czynniki toksyczne. W tej grupie uwagę zwraca zalecenie badania morfologii krwi obwodowej, ocena czynności wątroby i badanie ogólne moczu w badaniach wstępnych. Najistotniejsze jest jednak wykonanie badań okresowych oraz końcowego. W zależności od narażenia (czynnika) wykorzystuje się bezpośredni pomiar stężeń czynników we krwi (osocze, surowica), a także wielkość wydalania wraz z moczem. W niektórych przypadkach oceniany jest wpływ związków, czy pierwiastków na organizm. I tak np. w przypadku narażenia na związki fosforu oceniane jest stężenie tego pierwiastka, ale w połączeniu z oceną stężenia wapnia. W sytuacji narażenia na kadm oceniane są: stężenie kreatyniny, czynność wątroby oraz wykonywane badanie ogólne moczu.

Obecnie możliwe jest również oznaczenie stężenia kadmu we krwi oraz poziom jego wydalania z moczem. Jeśli osoba badana narażona jest na ołów i jego związki, obok oceny funkcji nerek jej (stężenie kreatyniny) i wykonania badania ogólnego moczu, zalecane jest oznaczenie stężenia ołowiu we krwi, cynkoprotoporfiryny w erytrocytach, kwasu delta-aminolewulinowego w moczu oraz analiza morfologii krwi. Wydaje się, że w przypadku narażenia na rtęć brakuje możliwości bezpośredniego wydalania tego pierwiastka z moczem. Badania zalecane obejmują: ocenę funkcji nerek (stężenie kreatyniny), badanie ogólne moczu i ocenę czynności wątroby.

By jednak system nadzoru mógł zadziałać prawidłowo, konieczne jest przestrzeganie przyjętych ustaleń. Minister Zdrowia nałożył wprawdzie na pracodawców obowiązek identyfikowania narażenia i określił zasady postępowania, nasuwa się jednak pytanie, czy są one przestrzegane. Różne formy zatrudnienia mogą bowiem powodować, iż część z nas wypada z systemu nadzoru.

Biorąc również pod uwagę, że czynniki toksyczne mogą ulegać akumulacji w organizmie, wykonywanie badań z zakresu toksykologii, w tym medycyny pracy, jest po prostu koniecznością.

Wprawdzie badania nie leczą, ale pomagają we wczesnym wykryciu zmian wywołanych w organizmie przez niekorzystne czynniki środowiska, w tym środowisko pracy. Jeśli podejrzewamy, że jesteśmy narażeni na szkodliwe czynniki środowiska, powinniśmy wykonać podstawowe lub ukierunkowane analizy. Interpretacja wyników musi być jednak prowadzona we współpracy z lekarzem, najlepiej specjalistą. Zakresy wartości referencyjnych powinny uwzględniać wszystkie aspekty populacji referencyjnych. Prezentowane na sprawozdaniu z badania wartości nie zawsze poprawnie identyfikują populację, w której funkcjonujemy. By uniknąć nieporozumień, nieodzowna jest wiedza lekarza, toksykologa lub specjalisty medycyny pracy. Oczywiście laboratorium również pomoże.